

N° 19.

Pirmdeenä 12. (24.) Mai

1869.

R ä h d i t a j s.

Cetschsemmes sinna. No Mihgäs: general-gubernatora reisofchana. No Pehterburgas: Kreewu un Danijas jubras telegrafs. No Drenburgas: laupitaji Kirgisi.

Ahrsemmes sinna. No Franzijas: pah padohmu us leelo konzilti — kehmineene Stabella. No Englandes: Pehneefari atkal lahjao. No Spanijas: kibbeles waldischanas dehl. No Tuuku walfes: pah Sporadu fallahm — sultans ahrsemneetu teefas sawa walst nozell. No Afrijas: Muamedaneefchu fwehtreisneeki. No Sibnas: dumpineeki us-warreti. No Madagaskar fallas: kehmineene kllufes kistitees. No Meffikas: ta taggad tur eet.

Jittas jaunäs sinna. No Mihgäs: Latweefchu beehr. buhwe beedribas nammu. No Walmearas apr.: pah britholaischanas peemintu. No Kelgawas: pah gahses fabriki. No Pehterburgas: lohpu-ferga. No Moskawas: pah ugguns-grehtu. No Kischinewas: pah laupitajeem. No Amerikas: bruhigans zur awisehm melle few bruhiti.

Jaunalahs sinna. Wisfaugstata ukase waloidamam senohitam laista. Zeista un Zeifkas Latweefchi. Nepezzje manitu geshummu, bet gohda freds tittumu. Abildes. Andeles sinna.

Reeliffumä. Denardins un Zeelawites glahbejs. Lehrpata. Pehz spreedumcem.

Cetschsemmes sinna.

No Mihgäs. 30tä April muhfu augstizeenigs general-gubernators, general-adjutants Albedinski no Pehterburgas pahreisjoja mahja, un 6tä Mai no sawas lanzelejas direktora stahtrahta v. Schilinski un zitteem lungeem pawaddihts aisreisjoja us Iggauku semmi.

No Pehterburgas raksta, la 24tä April pa to jauno telegrafa kabeli no Danijas us Kreewusemme effoht sinna laistas no muhfu augsta Keisera pee Dahau kehmina un no turrenes atkal us Pehterburgu pee muhfu Keisera.

No Drenburgas raksta, la 30tas Merz rihta ar leelu steigschanahs weena kompanija lahjineeku saldatu brauffschus aishutita us Nowoilezkijas liniju un Drenburgas augstatais karra-wirfneeks pats art turp aisdeweess. Steigschanahs notiklufe tadeht,

la sinna nahlufe, la tai nakti us 30to Merz laupitaji Kirgisi daschahm Drenburgas stanzijahm — kam jau agrak daschus fimtus sirgus laupijuschu — atkal effoht uskrituschu un lohpus laupijuschu. Jau gadda eefahkumä tee fehahdus warras-darbus te effoht eefahkuschu un tif drohfchi palittuschu, la lohpus no mahjahm nemmoht ahrä un pehdejä reisä lihds ar lohpeem arri weenu kafaku lihds aishwedbuschi.

Ahrsemmes sinna.

No Franzijas raksta, la Baireefchu ministerija effoht wiffahm kattoku walstehm Franzijai, Gbstreikizai, Italljai w. padohmu un sinna dewufe, lai wiffas lohpa weenä prahta fatatfotees aishstahweht sawu waldischanas warru tai nahkama konzihle, ko pahwests Rohmä noturrehs, prohti, la wiffas laizigas darrischanas paleek laizigas waldischanas warra. Bet zittas waldischanas wehl us to nedohmajohst, tahm leekotees, la lihds Dezembera mehnesim wehl effoht laika deesgan — jo tahm taggad bes ta darrischanu papilnam, la Franzijai ar to tautas weetneeku jeb runnas-wihru iswehlechanu. Ka rahdahs, tad kattoku waldischanahm laikam irr bail, la pahwests atkal nepanemm few tahdu warru, tahda wezjös laikös pahwesteem bijufe, kad tee warreja kehminus no waldischanas trehpla nogahst, ja fehce nedarrija pehz wiinu prahta. Un tas wiinneem bij weegla leeta; jo kad tif to ween pasluddinaja, la kehniusch no basnizas atschkirts, tad neweens wiinu par kehniinu wairs neturreja un wiinam bij bail, la dshwibu nepasaude. Tas wairs netahdas pawehlechanas newarreja laist us pawalstneeksem, kamehr tam isdewahs ar pahwestu atkal falihdsinatess.

Woi schinnis laifös arr tee laudis til zeeti peeliptu pahwesta pawehleschanahm kà winnös tumfchös laifös, to gan drih' newarram wis tizzeht. — Fehnineene Isabella, kas taggad Parihsē dshwo, effoht lihds ar sawu familiju kahdu deen' gabjuse basnizā mischu klauftees par sismi, ka winna effoht pretti tai partejai, kas Madridē us to pastahw, ka buhs tizzibas brihwibu wehleht. — Zitta sianna turpretti attal melsch tã, ka fehnineene Isabella grahsam Vismarlam grahmatu laiduse, luhgdama, lai Bruhschu waldischana palihdschoht pah to gabdabt, ka winnas dehs teefoht us Spanijas trohna. Winna no sawas puffes tad apnemshotees pah to ruhpetees, ka tizzibas brihwestiba tikschoht apstiprinata Spanijã.

No Englandes. Englandes waldischanai dauds rajes neween ar Seemel-Amerikaneescheem, kur teem, kã jau sinnam, neisdohdahs no wezza parrada ar gohdu wakkã tikt, bet arri ar saweem pascheem pawalstneeseem. No Ithru semmes nahchoht arween tahs nepatishkamas sinnas, ka karra-rihli leeliskam teefoht sagti un ar warru laupiti. Kas tad to darra? Kas nu zits kã Fehneeschi. Tee effoht tee augti no ta, ka waldischana tohs besdeewigus nosohdoht tã kã winni pelnijuschu. No gan nu palihdschoht, ka waldischana publejoteeh, pat tizzibas leetãs winneem pa prahnam isdarriht? Ta leelaka nelaimē, tadeht tohs til lehti newarroht notwert un isdabbuht, ka winneem effoht par palihgeem un par beedreem wiffi schahdi tahdi eelas-zilweki. Tadeht ne-effoht nelahds brihnums, ka Ithru-semme attal kahds trohksnis iszelschotees, lai gan waldischana weenumehr effoht nomohdã un raugohht katru eemeßlu no zetta welt abrä.

No Spanijas. Spaneescheem ar saweem fehniina kandidateem lihds schim flitti ween gabjis un neweens no teem, ko winni usdohmajuschu, negribboht to gohdu peenemt, jeb attal winni paschi naw weenã prahã, kahdu iswehleht. Pehdigi fakta, ka, kad ar saweem likumeem buhschoht gattawi un palikschoht pee ta, ka fehniina walsti buhs dibbinahht, tad gan arri dabbuschohht fehniinu. — Domehr schi garra eesma drahschana Spanijai nebuht naw par labbu, jo taggad wiffãs mallãs ruhgst tahs daschadas partejas, ihpachu ta Karlistu parteja effoht ta trakkafa. Ar to likumu, kas atwehl tizzibas brihwibu, arri ne-effoht netas. Tam brehzohht pretti: „Lai dshwo kattoliska weenadiba, noht ar teem kezzereem!“ Winnu Indijas patriark, ko Kortes augsti zeenijuschu un aishabwejuschu, kas debbes-braulschanas deenã San Isidro basnizã draudsei lizzis swehreht, ka ta kattoliskas weenadibas deht sawu pehdejo affins-lahiti netaupischohht. Kad jau paschã galwas pilsehtã Madridē tã noteefoht, kas tad gan nenotikschoht tahlalös aprinkös us semmehm. Nawarkã, Baslas gubernijã un Katalonijã brunnojotees us brahnu karra. Tafallã jau daschas affinainas kauschanahs bijuschas. Preesteri semneelus rihdoht us saldteem un Barzellonas karra-wihri waldischanu luhguschu, lai win-

neem subtoht 5000 flintes un kahdus leelgabbalus, ka warretu Karlisteem atturretees. Tã taggad eet Spanijã un kã wehl ees, ja pee laika neisdohfees stipru waldischanu eetaisht, kas to warr sinnaht!

No Turku walstes. Jau agral effam stabstijuschu, ka sultans tahm Sporadu fallahm, Greeku rohbeschãs, winnu wezzas teefas atnehmis. Schahs 14 fallas jau no fenn laikeem dshwojuschas kã sawã wakkã. Rodus un Kos fallahm gan effoht tahdas paschas nodohschanas, kã zittahm Turku walsts dalkahm, bet tahm 12 zittahm fallahm, kur wairak plilli flints kalni ween redjami, winnu ne-auglibas deht jau no fenn laikeem bijuschas brihwas teefas. Tadeht nu arr wiffai pasausei brihnums, ka schahs teefas winneem teel atnemtas. Sinnams, ka tohs wezzus rakstus, kas schahs brihwibas winneem dahwina, effoht gruhht atrast, bet sinnama gan effoht ta grahmata, ko sultans Mahmuds 15tã Oktober 1834 winneem dewis. Ta fakta, ka par to jultanam parahditu ustizzibu Greeku karra-laikã un par to flahdi, ko winni pa to laifu zeetuschu, teem wiss teefoht atlaisht un winneem ifgaddã tikween 8000 piasteri nodohschanu effoht jamakfa. Winneem pascheem brihw sawas teefas zelt un t. pr. Prohtams, ka tantini sawã wakkã labbi effoht eedshwojusches un winneem bijis brihw muitu nemt par 1 lihds 2 procentehm no wisseem luggeem winnu ohstãs, ar ko wiffu walsts buhschanu usturrejuschu un t. pr. Sinnams, ka dauds neleetibas arr notikuschas, ko Turku waldischana pazectuse, bet tadeht jau newaijadschis wis winneem wiffas brihwibas un wakkas atnemt. Kã nu Turku waldischana scho darbu taisnohs un kã us preekschu ihsti palits, to laifs rahdih.

Wehl no Turku walstes. Turku sultans, kã jau agral fazzijam — zaur to, ka par Greekeem wirsrohu dabbujis, taggad sawu galwu lepni zelt us augschu. Winsch taggad nozell wiffas tahs ihpaschas teefas un wakkas, kas zittu tautu laudihm un ahrsemneeseem Turku walste lihds schim bij un ko agral sultani paschi bij apgalwojuschu. Winsch fakta, ka ahrsemneeseem tapat kã eefschsemneeseem peenahfotees no winna waldischanas fargaschanu un patwehrumu dabbuht, tadeht teem newaijagohht neko noprassitees pee ahrsemnju wehstneeseem, neoj ihpachu teesu preeksch teem turreht un t. pr. — Bet nu Kreenusemmes waldischana pirma effoht tahdai Turku patwarrai nehmuhsch pretti runnahht un zittas waldischanas pehz schahs preekschshimes arr darroht tapat. Tadeht sultans sawu jauno likumu wehl effoht apturrejis, kamehr ar zittu semnju waldischanahm pah to buhs islihdsinajes.

No Afijas. Franzijas amises sianno no Dschedah pilsehtas (pee farkanahs juhras) 10tã April tahdu sianno, ka Muamedaneeschu swehtreisneeki, kas schogadd' us Mekka pilsehtu, Arabijã, reijojuschu, effoht bijuschu wissmasal kahdi 110.000, bet wefelibas buhschana effoht labba noturrejusches. So Mek-

kas waldineets, kà arri Hedschas un Dscheddas gubernatori effoht zeeti pahr to gahdajusch, ka lai wifs noteef pehz ta padohma, ko wiffas Giropas leelwaldischanas kohpà nospreebuschas pehz tahs leelabs kohlera febrgas, ko schahdi reisneeki 1865tâ gaddâ pa wiffu Giropu isplattija. Reisneekeem lehgera buhdas waijadseja kôhti retti uszelt, lai pa dauds neubtu kohpâ. Meksas un Medinas pilssehtâs wiffi kohrtetu nammi bijusch, par jaunu ar kalkeem iswiteti, eelas lihritas un daudsfreis pa deenu flazzitas. Pee Arrarat kalna, kur tee sinnami uppuri teef nesti, tikka flakteru platschi pehz kahrtas eerikteti un dšifkas bedres raktas, kur uppuru atleelumus aprakt. Tâ tad wiffi tahs reisas wesselibas kommissijas nospredumi jchoreis us to labbato wihji tikkusch, isdarriti.

No Kihnas. No turrenes raksta, ka lai gan Kihneeschu sinnaahm newarroht dauds tizzeht tapehz, ka tee dauds reis sawu schahdi kluffu paturroht un dauds reis attal ar sawahm uswarrefchanahm beskaunigi leelotees, — tomehr schoreis gan effoht teefa, ka weenu dumpineeku partiju, kas jau ilgi semmi pohstija, nu pagallam effoht uswarrefusch, un isnihzinajusch. Schis laupitaju pulks sawzahs ar to wahrdu „Nien-sei,“ un schohs nu ar wiffahm falnehm effoht isdeldejusch. Uswarretajs effoht tas generalis Lischungschang, kam pehrnâ gaddâ par tuhribu wiffas gohda-sihmes tikkuschas atnemtâs. Taggad sawu pirmaju gohdu ar wiffahm intressu intressehm attal effoht mantojis atpakkat un galwas pilssehtâ ar leelu gohdu tizzis usnemtâs un eezelts kahdahm gubernijahm par general-gubernateru. Lai nu gan schee dumpineeki, kà arr agrak tee Taipineeki, effoht isnihdeti un walsts rihta-puffe taggad effoht tahds meers, kahds pa 30 gaddeem naw bis, tad tomehr ohtrâ walsts puffe 18 gubernijahm meers wehl trubstohht. Tur Wuamedaneeschu dumpineeki, „Soises“ nosaukti, traktojohht un dsird, ka effoht tee few ihpashu keiseru eezehlushi. Lai gan wiffas stiprahs weetas keijera farrâ-pulki effoht apfehdujusch, tomehr wehl newarroht ar teem gallâ tikt un taggad, kad zittur meers, buhschoht ar wiffu spehlu us teem mestees. Salka, ka andele nu buhschoht labbata un wairoschotees un wairak obstas ritchoht preeksch andeles atwehrtas. Bet Kihneeschi effoht dikti laiski un tadeht gan dauds gaddi paeeschohht, kamehr tee no dumpineekeem isphostiti semmes gabbali palischohht augligi un kamehr tas warrens pulks pilssehtu un zeemu, kas nopohstiti, attal par jaunu iszelschotees.

No Madagofkar fallas. No turrenes ta preeziga sinna nahfufe, ka taggadeja Madagastaras fehnneene peenehmuse kristigu tizzibu. Englandes missionari to effoht us kristigu tizzibu pahrliezinausch, un wiina lihds ar dascheem waldischanas pahlgem Londones missiones beedribas basnizâ tikkuse kristita.

No Meksikas. No turrenes sehinnî laikâ gan-

drihs nelahdas sinnas nenahf. Tik to sinnam, ka wezzais Suarez wehl irr presidente un ka tur cet tâpat, kà jau arween tahdâs semmes, kur laiziga waldischanâ un garriga waldischanâ mahzibu aiskawejuschas un gaismai pretti stahwejuschas. Wiffâ deen-widdus Amerikâ, kur tumschee preesteri laudis prett zittahmtizzibahm rihda, tur arri gaisma un — Deewa-bihjaschana trubst, — kà to redsam pee Spanijas. Meksikas kongressis tâpat kà Seemet-Amerikas kongressis, sawam presidentam Suarezam wehlejis Kubas dumpineeku waldischanu atsiht par tahdu pilnigu waldischanu, kam brihw farru west un Kubas kuggeem ar sawu flaggu eebraukt Meksikas obstâs. Tomehr, kà jau effam dsirdejusch, Kubas dumpis patz drihs isnihtz.

Bittas jaunâs sinnas.

No Rihgas. Wiinâ treschdeenâ tai 30tâ April deenâ tē eesahla buhweht to Rihgas Latweeschu beedribas nammu, kur nahkamôs laikôs schi beedriba sawas fapulzeschanas turrehs. — Preeziga sinna ta preeksch latra, kas sawu tautu mihto un tautas gohdu sinn zeenihht kà peenahfahs. Beedribas darbs irr dikti swarrigs darbs un warr tautai neween buht par gohdu, bet arri par leelu swehtibu, ja ta beedriba swehtâ weenprahtibâ sawu mehrki preeksch azzim turr un us to dsennahs, kas tautai par labbu. Wehlesem tadeht schai sawai pirmai beedribai pilnigu weenprahtibu, ihstu fapraschanu, kas pee tautas waddischanas waijadseja un katris pehz sawa spehla peepalihdsesim wiffâs tais leetas un darischanas, kas fa-eetahs ar tautas gohdu un aplaimoschanu.

No Walmceras aprinka peesuhnta schahda sinna, ko lai Mahjas weefs isdaudsina: Mihki Latweeschu tautas brahti! Lihds ar awisehm kà wehstneffis staigaju, faudams: Zelfimees, laik irr nahzis un durris atwehrtas. Augstizeenigs general-gubernator kungs mums wehlejis fapulzetees un pirma fapulzeschana jau tikka turreta 13tâ Merz. Dhtru reij effam nodohmajusch fapulzetees 29tâ Juni f. g., bet kurrâ weetâ, kas wehl naw sinnams. Sarunnaschannahs buhs pahr to, kahdu peeminu zelt Widsemmes brihwlaischana. Bet waijadsejs jau papreeksch prahntigi tahs leetas apdohmahht un farunnatees — papreeksch par walftehm un tad par draudsehm faweenotees un sawas norunnas protokolâ usnemt. Pahr sawu padohmu tē kahdas sinnas jau isfazzischu: 1) Skohla, kas paleef dsihwa un runna us muhschigeem laiseem. 2) Monuments, kas nekâ stabs, bet laipnigu waigu rah:a. 3) Skohla, kas mehms darra runnajoschus un kurlus dsirdoschus. 4) Semmes-kohpschanas sinnaschanas un prahnta gaismu wairoht, un 5) Latweeschu raksta mahzibas wairoht un t. pr., — par ko lihds schim wehl mas gahdahs. — Us tahdu farunnas deenu jau no Zehsu- un Walfas aprinka kahdi dedsi tautas mihtotaji norakstus irr pasneegusch, usrunnadami fa-

wus zittus brachtus. Subdjam, ka arri subtitu no pilssehtahm un tam libds usaiznam arri sawus tautas brachtus Kursen neelus tai deenâ libds ar mums aprunnatees, woinewarretum saweenvotes un kôhpa strahdaht? — Walmeeras kreise, Augst-rohses-Daugulwalste, 29tâ Merz 1869.

J. C. Grünberg.

No Jelgawas. Jau preefch tahda laika Jelgawneeki farunnajahs un spreedahs, ka labbi buhtu, arri Jelgawâ eetaifht gabhes fabriki un ar gabfi sawas eelas pa naktihm apgaismoht; bet sawu roh-zibu aprehinadami, atradda, ka to ne-eespehchoht un tadeht tahdas dohmas likka pee mallas. Taggad, kâ dsird, no gubernator kunga usflubbinati, Jelgawneeki atkal effoht eefahkuschi us to dohmaht un pilssehtas wezzakee jeb preefchneeki effoht to jau no spreedusch, ka tâ jadarra, lai gan mafakais pulks stipri pretti stabwejis. Tomehr fakka, ka masa zerriba ir schoreis effoht, ka pateesi warreschoht to isdarriht.

No Pehterburgas. Pehterburgas awises dau-dsina, ka tur pee gohwju lohpeem effoht iszehlfeshs sawada sehrga, kas irr lippiga. Polizeja ar lohpu abrstehm kôhpa effoht jau apnehmuschees darbotees, ka lai schi sehrga tablak neisplefchahs.

No Moskawas raksta, ka ta mums wisseem pasihstama skunsteeka Hinne skunstes jahschanas-nams Moskawâ tai 27tâ April effoht nobedsis. Lai gan par 12,000 rubteem tas nams ugguns-grehka lahde apdrohshinachts, tomehr skahde effoht pawiffam 20,000 rubt. leela. Arri pascham Hinne kungam, kas taggad Pehterburga sawas skunstes rahda, effoht teklahht par 12,000 rubteem skahdes.

No ischinewas, Besarabija. Scheitan wiffi eedshwotaji dikti fahshuschees. Tai nakti us 10to April slepkawi gribbeja nokaut schejeenes Greeku metropolitu. Us slepkawibas darbu un laupischanu fa-beedrojufeshs weena tshigganu familija, kas kahdâ pufs fagruuschâ smehe de dshwoja, prohti, wezs tshiggans ar sawu feewu un dehlu, feewas mahsu un schahs bruhrganu. Zits tshiggans, wahrda Walfan, kas 15tâ Merz nejauschi tai smehe eegahjis un dsirdejis, ko schee peeminnetee norunnajusch, peedahwajees arri par palihgu, ko schee labpraht peenehmusch. Bet Walfans pah to sinu dewis unteroffizieram Kutscherowam, kas tad peeminnetu tshigganu sohleem palkat luhkojis, un schandaru palkawneekam, polizei-meisteram un t. pr. to sinnamu darrijis. Merz mehnescha beigâs us Walfana padohmu tilka par beedru peenemts wehl weens, kas teizahs pee metropolita par kutscheri deenejis. Tâ tad no 6ta April metropolita mahja tilka stipri apfargata. 10tâ April nakti slepkawi sawu darbu gribbeja isdarriht un tad arri wiffas istabas bij waktis nostahjuschahs. Tee 4 laupitaji libds ar Walfanu un to kutscheri pahrfahpa pahr fehtu un tad atwehra wahrtus, lai ar laupitahm mantahm jo weegli warretu aiseet un

tad gabja nammâ eefschâ, kur swezzi eedehsinaja un weens no winneem steidsahs ar nasi rohka pee metropolita gultas; bet kad gulta bij tufschâ, tad kutscheris rahdija us fasti, kas bij tihfchi nolikta, tik ar almineem pildita un teiza, ka tur wiffas mantas effoht eefschâ. Laupitaji nu gribbeja to fasti tuhlin skappeht probjam, bet winau waddons — tas kutschers — eefleppojahs un us scho sismi durwis atwehrahs, pa kurrâhm isnahja 5 schandari, pa ohtrahm durrihm polizei-meisters ar schandareem un pa treschahm durrihm atkal schandari. Rasbaineeke gan gribbeja pretti turretees, bet nelihdseja neko un lai gan diwi isbehga, tomehr ir tohs pehzal notwehra.

No Amerikas. Kahdâ Amerikas awise laffama schahda sinna: Kahds jauneklis ar glihtu waigu un no labbas familijas buhdams, melle fewim dshwes beedreni. Schai waijaga buht generata Granta rad-dineezei — no zittas raddibas netifs peenemta. Ja ta buhtu winaa brahla woi mahsas meita, tad jo labbat; arri neko nekaitetu, kad buhtu winaa tehwa woi mahtes mahsa, kad tik weena naw wiffai wezza.

Jannafahs sinnas.

No Parihses. Ar tautas weetneeku wehleschanu eet grubti un kaudis ar tahdu warru speeschahs teefas nammôs eefschâ, ka ir polizejai grubti tohs sawaldiht. Zitti pulki dseedoht dumpineeku dseefnu un kleeesoht: „Lai dshwo republika!“

No Mohmas. Starp Marselli un Tschiwittaweffkiju postes-kuggis pohstâ gabjis, kur 23 pahwesta saldati gallu dabubusch un wessels millions franku naudas, kas preefch pahwesta kuhiti, arri gabja pohstâ.

No Madrides, 11tâ Mai. Schahs deenas Kortefu fapulzschanâ teefas ministeris teiza, ka weenu preesteri efoht lizzis fanemt zeet tadeht, ka tas no kanzeles kaudis skubbinajis waijahht protestantus un wiffus tohs, kas gribboht, lai Spanija tizzibas brikwestibu iswehl.

— Kortes naw peenehmusch to padohmu, wehrgu kuhfchanu tuhlin nozelt, tadeht, ka waldischana teituse, ka to kuhfchoht tad isdarriht, kad kauschu weetneeki no Kubas kuhfchoht schi atnahht.

Wissangstaka ukase walddamam senaham laista.

Ar Mufsu us walddamam senaham tai 24tâ November 1866 un 16tâ Mai 1867. g. dohtahm ukasehm bijam preefchrastus dewusch preefch to krohna-semneeku semmes-buhfchanas eerikteschanahm, kurras gubernijas pehz tahm wiffai walstibai dohtahm nolikschanahm teel waldditas. Zaur to no Mums tai 28tâ November 1866. g. apstiprinatu walstis-padohmneeku spreedumu tilka krohna-muischu ministeram usdohts, padohmus farakstihht, kahdâ wihse tee likkumi pah krohna-kauschu waldischanas- un semmesbuhfchanas-eerikteschanahm tais pehz wiffai walstibai dohtahm nolikschanahm waldditas gubernijas, buhtu eeweddami un bruhkejami arri tannis gubernijas un walstes, preefch kurrâhm jaw sawas ih-paschas eeriktes pastahw.

Krohna muischu ministers us to tad liffa faralstihit padohmus pahp tahm waldischanas un semmesbuhfchanas eerikteschanahm preeksch teem Widsemme, Jggauun un Kursemme dsihwodameem krohna muischu semneekem. Schee padohmi tiffa us Mufsu pawehlu pahrraudstfchanas deht Baltistai komitejai preekschâ listi.

Tohs peeminnetus no krohna muischu ministera faliktus un no Waltiffas komitejas pahrraudstus padohmus par labbeem atradami, Wehs pawehlam: preeksch to semneeku waldischanas un semmesbuhfchanas eerikteschanahm, kas Baltistai guberniju krohna muischâs dsihwo, schahdus preekschraftus wehrâ list:

1) Tee Baltistai guberniju krohna muischâs dsihwodami semneeki paturr sawâ paleekamâ bruhfeschanâ tohs winneem atdohtus semmes gabbalus un warr tohs, ja winni tâ wehlahs, pehz tahm pehzat tē is teiktahm nolifschanahm arr par sawu ihpafschumu eemantohht, prohti tais rohbeschâs, kâ schahs no krohna muischu islihdstinaschanas (reguleereschanas) kommissijas tai weetâ teef noliftas pehz teem tadeht nosazgiteem preekschraftteem jeb listumeem.

2) Pee krohna muischu islihdstinaschanas irr pawauts, semneeku semmes riktigas eerikteschanas labbad un deht pilnigi nobeidsamas rohbeschu noschirfchanas starp semneeku semmes un tahs semmes, kas krohnim pascham rohtâ paleef, to taggadeju semneeku semmes pehz eespehschanas un ihstas wajadstibas tahdâ wihse leelafas taisiht, kâ nu woi no tahs krohnim peederrigas brijwsemmes un no muischâs semmes jeb no teem pee krohna mescheem peederrigeem semmes gabbaleem semmi flahht peedalla.

3) Ja fur pee kahdas islihdstinaschanas deht labbatu un appafaku rohbeschu nolifschanas starp semneeku un muischâs semmi jeb zaur atmeschanu no sawrup stahwedameem semmes gabbaleem, buhtu wajadstigs, kahdu dalku semneeku semmes prett krohna brijwsemmi pahrmihht, tur tahda pahrmihschana, ja semneeki ar to irr meerâ, tad teef patauta, bet ar to sinnu, kâ wiffa ta semme, kas katras muischâs semneekem pehz tahs islihdstinaschanas peekriht, ne teef pamafinata pret tahs taggad bruhfetas semmes leelumu.

4) Islihdstinaschanas jeb reguleereschanas kommissija lihds ar to semneeku bruhfeschanai nodohhtu semmes gabbalu leeluma rohbeschu nolifschanu tuhliht arri aprehkina, pehz teem no krohna muischu ministera winnai dohteem preekschraftteem, tahs notafseeretas eemalfafchanas leelumu, kas no katra bruhfeschanai dohta semmes gabbala isnahf.

5) Wiffa ta rentesnaudas summa, kas no teem tais trihs Baltistâs gubernijâs dsihwodameem krohna muischu semneekem no ta laifa sahfoht tifts eedstihstas, fur islihdstinaschanas raktus (altes) isdohs, irr nolifta: preeksch Kursemmes us 557,000 rubl., preeksch Widsemmes us 260,000 rubl. un preeksch Jggauun semmes us 4000 rubl. Kad katrâ gubernijâ

wiffu krohna muischu islihdstinaschana buhs paweigta, tad pehz schihw wiffa ta no gubernijas nahlama rentesnaudas summa tifts isdallita pehz tahs notafseeretas eenahfchanas leeluma, kas pehz tahs islihdstinaschanas preeksch katra semneeku semmes gabbala aprehkina. Ja pee semneeku gabbaleem no brijwsemmes jeb no muischâs semmes kas tiftu peedallihst, jeb ja no tahdas semmes pawiffam jauni semneeku semmes gabbali tiftu eetaifiti (§ 2.), tad preeksch katras gubernijas ta nolifta rentes summa ar tift dauds prozentehm tifts pawaugstinata, par zil dauds wiffa semneeku semme wai zaur brijwsemmes jeb muischâs semmes peedallifschanu, wai zaur jaunu semneeku semmes gabbalu eetaififschanu, leelafa paliktuse.

6) Tahs wehl par kahdeem krohna muischu semneeku gabbaleem naudas rentes weetâ pastahwedamas jeb par kahdu dalku no schahs dohdamas klausibas (teesinas), kas no tahdu gabbalu turretajeem krohnim jakalpo, teef wiffai nozeltas un winnu weetâ nolifta ta rente, kas par scheem gabbaleem isnahf.

(Us preekschu wehl.)

Zeifka un Zeifkas Latweefchi.

Zeifka atrohдахs, kâ gan daschi lassitaji sinnahs, Afowas jubras rihta-puffe us krastu, un irr weena no jaunakajahm Kreemu semmes pilsehtahm. Pee Zeifkas irr gan lihds 24 tuhstostsch zilweku peerastijusches; bet wiffi schee Zeifkâ nedstihwo. To tiffa, kad Zeifku sahla buhweht, no Krohna brijwgaddi dohti, lai pilsehta drihsat eetaifitohs, un lai kauschu skaitlis drihsat wairotohs. Brijwgaddos tiffa galwasnauda teem atlaita, kas mahjas few buhweja; rekruti netiffa 15 gaddus nemti un pilsehtai paschaitiffa daschas brijwibas atwehletas. Lai no Zeifkas pilsehtas brijwibahm few kahdu labbumu warretu panahht, peerastijahs dauds kaupmannu pee Zeifkas un pirla few mahjas; bet paschi nenahza us Zeifku dsihwoht; zaur to kauschu skaitlis tâ pehz skaita pee-auga.

Tas skaitlis, kas no mufsu tautas brahteem pee Zeifkas dsihwo, naw leels; tur atrohдахs tif 21 Latweefchu familijas no ewangeliftas un 11 familijas no Greeku tizzibas. Agraki gan tur bija wairaf Latweefchu; schos pehdejos gaddos dauds irr gahjuschi prohjam us Witefktas gubernu un irr tur few semmi pirkuschu. Latweefchi fanahza Zeifkâ 1853. lihds 1858tam gaddam. Winni apmettahs papreekschu paschâ pilsehtâ us dsihwi; zitti fabuhweja few arri pilsehtâ mahjas. Kâ jaw dauds, kas tahtumâ no tehwischkas labbumus melle, bija arri labba dalka Latweefchu us Zeifku gahjuschi ar to zerribu, kâ tur winneem newajadsechoht strahdabt un Zeifkâ warreschoht dsihwoht, kâ Leiputru semme; jo Zeifkâ stahwoht, kâ no zitteem dsirdejuschi, meddus un balta maife us sehtu meeteem un ar sweestu wahgus smehejoht. Schahdi, kad turp nonahfuschu, ne meddus ne baltas maifes us sehtu meeteem ne-

atradda, bet daschus grubtumus un leelus darbus redseja, greesahs bes saweschanahs atpalkat us sawu dsimteni.

Tee Latweeschi, kas Zeiskä palikka, fahka semmi strahdaht, zil katrs gribbeja un spehja. Winni us-taisija tahdus arklus, fahdi Widsemme teef bruhketi, un arri greeschamohs pehz sawas mehdes, teikdami, ka warreschoht ar scheem rihseem paschu w . . . is-art; bet awu! — Kä eesprauda arlli semme, arllis nebija us preekschu pakustinajims, lai wai sirgu no-sitt. Kreewi të arr ar arllu, to par plugu sauz; schim arklam irr libds 7 pahri wehrschi, wai 6 libds 8 sirgi preekschä jajuhds. Latweescheem tai laikä wehl nebija neweenam fainneekam til dauds sirgu, un ta-deht winneem bija janemm par naudu arraji.

Zeiskä salassijahs arweenu wairak kauschu un semmi isdallija us dwehselem. Latweeschi arri nu jaw bija eemahzjuschees paschi art un eeradduschi wairak semmi strahdaht; winneem nepeetikka ar pils-sehtas eemehroto semmi; winni atstahja pilsehtas semmi, dewahs us Donas kasaku semmi un renteja kahdas 60 westes no pilsehtas semmi.

To weenu weetu, kur Latweeschi Donas kasaku semme jau 9 gaddus dsihwo, sauz par Kaudawu. Schè dsihwo kahdas 18 familijas; schahs peederr us puffi pee ewangelistas un us puffi pee Greeku tizzibas. Kaudawä mahjas irr us schahdu wihsü buhwetas: papreekschu eerohlahs kahdu puffsaffi, wai wehl dsittaki semme, fahleen kaut kahdus kohlus spahru weeta par jumtu, usleef us winneem falmus, eefsch-puffi pemett no appalschas ar mahleem, eemuhre krabni un skurteni — un mahja gattawa. Pawaffaräs irr gan tahdä mahjä bailiga dsihwe; tad jabihstohs, ka mahja fahrittihs us kalla; jo tad irr semme ismirkuse. Taggad zitti irr jaw eefahkuschi mahjas arri wirs semmes no dedinateem keegeteem muhrecht.

To ohtru weetu, kur Latweeschi irr us dsihwi eetaisjuschees, sauz par Schaggari. Schaggare irr no Kaudawas 7 werstes; schè dsihwo 10 fainneeki, diwi ween no winneem irr no Greeku tizzibas. Schaggare irr itt smuktas mahjas; kaut gan no nedinateem keegeteem buhwetas, winnas irr labbi apkohptas un no eefschpuffes ar fakkeem iswittetas. Til weens neenigs irr schè semme eerazzees.

Taisnibu falkoht, jafalka, ka wissi Latweeschi, kas të dsihwo, irr jo labbi pahrtikkuschi. Latweeschi irr kohpä kahdas 1500 deffetines semmes rentejuschi; semme të irr lehta, jo par weenu deffetini (3 puhre-weetahm) makfa til 1 rubl. 20, wai 1 rubl. 25 kap. rentes.

Tadeht warr schejeenes Latweeschi jo plaschi semmi strahdaht, weens pats fainneeks apsehj 50 libds 75 deffetines semmes. Til ta winneem grubta leeta, ka strahdneeli warren dahrgi. Isgahjuscha waffarä kweeschi bija itt brangi pa-anguschi, bet strahdneeki bija arri dahrgi; weenam kreetnam strahdneekam mal-

faja kweeschu plaujamä laikä 1 rubl. 50 kap. par deenu un wehl wairak; par to laiku no waffaras swehtkeem libds Mikkekeem dewa 60 rubl. un wairak. Weenam labbam puischam dohd par gaddu libds 100 rubl. lohnes, tomehr puischi irr grubti dabbujami, winni paleef paschi par fainneekem, wai mahzahs ammatos, wai arr paleef par meldereem, jo të irr wehja dsirnawas, kur arri warr labbu naudü pelniht, ja til gohdigi dsihwo.

Taggad Latweescheem schè irr weeta, kur Deewam warr kalpoh, un mahzitajs; mahzitajs Zeiskä jaw dsihwo no 1861 gadda. Pee Zeiskas irr diwas Wahzu kolonijas; Latweeschi saweenjahs ar kolonisteem weenä draudse un islahdsä few mahzitaju. Sphaschas basnizas gan wehl libds schim naw, Deewakalposchana teef turreta kahdä mahjä, kas weenam Mostawas kohpmannam peederr, schis të pats nedsihwo un irr to mahju us kahdu laiku Latweescheem preeksch Deewakalposchana's atdewis. A. G.

Neppure mantu, aresnumu, bet gohda firdi tikkumu.

Wezzais Prubschu kehniensch Fridrikis II. bija wihrs, kas ar wissu spehku par sawu appalschneeku labbumu kohi ruhpejahs. Kad winnam ar wissahm nahburgu waltstibahm bija meers, tad braukaja pa sawu waltstibu apfahrt dauds jaunās leetas eeriktedams un sawu appalschneeku, wisswairak semneeku dsihwi un waijadsibas, wehrä likdams. Dauds-reis winsch gehrbahs sullaina un wanderfetta drehbes, lai laudis winnu nepashtu un preeksch wianna labbaki nerahditohs, neka tee teescham bija.

Reis winsch pawehleja saweem pawaddoneem pa leelzettu tahlak braukt un pats gahja të nepashtami apgrhebes us kahdu zeemu, kas no leelzetta atsewi bija. Retahk no zeema winsch redseja birstallä, zaur kurru winnam bija jaet, skaisiu semneeka meitinu fehchoht un raudoh. Kluffahm tai peegahis, fazzija labdeenu un praffija: „Behrns, kapehz tu raudi? Sakli man, kas tawu firdi speesch? Tizzi man, ka es, ja ween eespehschu, tew labprahk palihdseschu!“ Meitina fazzija: „Gan nepeeklahjahs ar sweescheem zilwekeem pasalkäs eelaistees, bet juhfu seija, lungs, rahda ka juhs pateefigs zilwels effat, tadeht jums sawas behdas isteikschu: Meh's ar Jahni no wiss-fas firds weens ohtru mihlejam; bet Jahna wezaki netauj Jahnam manni prezzeh, tadeht ka esmu tufschineeka behrns un winni irr tee wissu baggatati muhsu zeemä. Tehws fakfa us Jahni, ja schis buhschoht manni, kanfari, prezzeh, tad neubushchoht nekahjäs nahkt, nedj kahdu mantu doht, nedj arri par sawu behrnu wairs turreht. Bet Jahnis, tas us-tizzigs engelis fakfa, ka winsch gribboht ar manni tanni wissdsittakä nabbadsiba dsihwoht, neka bes mannis laimes un baggatibas klehpi fehdeht.“ Kad meitina të bij runnajuji, tad wehl leelatas affaras pahr winnas waigeem ritteja. Kehniensch, to mei-

tina par wanderselli turreja, fazzija ar aiskustinatu firdi: „Nebhdajees nefa, behrns, ja jums abbeem taifna un zeescha mihlestiba sawa starpa, tad prezze-jatees drohschi. Wezzatu warrā tas nestabw, mih-lestibas faites faraustiht un diwas firdis schkirt un nelaimigas darriht. Ja zittu kabsu weesu jums naw, tad es labpraht nahsichu us jubhu kabsahm un no sawas nabbadsibas jums to schkinkoschu, ja tikkai juhs manni aiginasect. Dsihwoju Berlinē un esmu kehniina fullainis. Tadeht, ja gribbeet manni kabsas aiginabt, tad raksteet man grabmatu ar tabdu adreff: „Fridrikam, kehniina kambara fullainam, keh-niina pilli Berlinē.“ Bet no wiffa ta, ko mehs schē runnajahm, nefakki neweenu wahrdu zittam, kā tik-kai sawam Jahnam.“ Kehninsch esspeeda meitinas rohka jelta gabhalu un aigahja. Meitina sauza wehl dauds pateizibas pakkat.

Annina, tas bija meitinas wahros, steidsahs to wiffu, ko fweischais kungs bija teizis, Jahnam pa-stabstiht. —

Jahnis wehl ar affarahm lubsa sawus wezzakus. Bet kad neklausija, tad fazzija, ka tomehr Annina buhschoht prezzeht. Nu wezzaki winnu no jewis pawiffam atstuhma. Jahnis ar Annina drihs pehz tam fwehtija Annas wezzatu mahjina kabsas. War-reja redseht, ka nabbagu kauschu kabsas bija, jo ista-binā nebija nekahos gresnumš nedj dauds weesu redsami, nedj skaislu spehtu skanna dsirdama, kā bag-gatu kauschu kabsas reds; bet istabina bija tihra, spohdra un seenas un gressti ar weenteefigahm lauku puhtitehm un trohneem un sakkahm meijahm pusch-koti un no weeseem bija tikkai bruhtes wezzaki un kahdi zitti raddi. Jaunais pahris gaidija weesi no Berlinēs, ko zaur grabmatu bija kabsas luhgusch. Pee walkara arri laida diwas karrites, kurrahm ka-trai sefchi sirgi bija preefschā, pilneem rikscheem zee-mā eefschā. Zeems nestahweja pasta zetta mallā, tadeht bija wiffieem leels brihnumš redsoht tik lee-las karrites zaur zeemu brauzoht. Bet wehl jo lee-lats brihnumš bija, kad karrites preefsch Jahna un Annas kabsu mahjinas apstahjabs, un no karritehm dauds treffaini leelkungi iskahpa. Wiffi zeema kau-dis, arri Jahna tehws un mahte, skrehja angstohs weesus redseht. Wiffi kungi sneedsa jaunam pah-ram rohku un weens no teem (kehniinsch) stabjabs preefsch jauna pahra un runnaja ar laipnigu balji: „Behrni, esmu sawu soblischanu pildijis, esmu jubhu kabsas nahjis. Ne-esmu wis, kā reis jums teizis, kehniina fullainis, bet kehniinsch pats. Schee zitti kungi irr manni pawaddoni un fullaini. Wanna laulata draudsene leel juhs fweizinah un scho maz-zinu ar 1000 dahdereem Anninas puhram schkin-koht.“ To fazzijis winsch jaktu sibscha malku An-nas rohkas celikka. Jahnam winsch pasneedsa leelu peerastitu papihri tā runnadams: „Par to, ka tu ne-essi mantu prezzejis, bet gohdigu tikkumu un zaur to no wezzakeem astumts tizzis, par to es tew ar

fcho kuntrakti schkinkoju to wiffleelaku semneeku mui-schu Grünfelda zeemā.“ Tad us sanahfuscheem laudim gresees, runnaja tā: „Mihki behrni! Deews manni fwaiddijis par Prubhijas kehniinu, par tehwu, aiskstah-wetaju un gahdneeku pahr tik dauds appalschneekem. Tadeht esmu apnehmeeš, par sawu pawalstneeku lab-klahschanu gahdaht. Bet tohti tas man firdi fahp, ka starp manneem pawalstneekem rohdašs wezzaki, kas to ween gribb, lai winnu behrni mantu prezze, bet pehz tik-kuma un mihlestibas nemas nepraffa, neapdohmadami, ka manta neweenu laulatu laimigu nedarra, kad ihsta mihlestiba truhst.“ Jahna wezzaki to dsirdebami, tikka dsikli aptaunoti. Kehniinsch un winna pawaddoni jaunam pahram rohkas sneegusch, cekahpa wahgōš un aiskbrauja. Pehz kahdahm stundahm atbrauja leeli ratti ar wiffadeem ehdeeneem un dschreeneem no tuhwejas pilsehtas no kehniina stelleti. — Laimigs pahris!

Deewam schehl, arri daschi Latweeschu wezzaki to ween praffa: „Woi tai meitai, tam puisham nau-das un mantas irr?“ bet to dsirdi retti praffoht: „Woi baggaks tikkumā un mihlestiba?“ M. L. pp.

Walihdsibas dahwanas preefsch ta fwehtreis-neeka Schferberg cenahfuschas

no mad. Rosenberg 1 rub., J. Wagner 1 r., P. Krafi 25 kap., G. M. 2 r., Steinet k. 2 r., D—ch. 1 r., J. Silling 50 k., Jakob N. N. 1 r., no 4 wihreem 1 r. Rihse Eggall 50 k., G. se Baldaun 1 r., no Schnei-demanna wehwerem 3 r., kōhpā 14 r. rub. 25 kap.; pawiffam kōhpā 24 rub. 60 kap.,

Wehl us preefschu tahdas dahwanas pa reizigi fanems

Wahjas weesa apgahdataji.

Taggad amahfufe peehta grabmata, kur reisnees aikal schjita, ko lihš pat leeldeenai Kanaāna semmē preefschwojis. — Drihs rohšim to lošjht.

Atbildes.

- P. S—t. Jubhu raksti man rohka; redseht, ko warrehs leetā litt.
 J. — A. Pahr tahm beedribahm, ko peemineet, Wahjas weesi sawā laika tahs wajadfigas sinas irr dewis. Klahakas un skai-drakas sinas dabbu pee tahm beedribahm paschahm.
 P. Gr. Ka juhs sawu kuzioni jeb galwoschanaš-naudu nedabbujat atpakkat tad laikam tur kahos eemelis irr starpa; es wehl ne-weenu zittu nesinnu, kam ta nebuhtu atpattak dohta nosajzita laikā. — wiffi irr izdabbujaschi.
 J. D. Sch. Jubhu raksti man rohka, bet wehl nebij walas izmelleht, woi itt wiffus warrechu leetā litt. A. L.

Undeles sinas.

Rihgā, 9. Mai. Laiks jauš un wehjains.

Sihla andele. Puhs fweeschu 4 r. — l. lihš 4 r. 25 L, rudu 2 r. 50 k. lihš — k., meeschu 260 kap. lihš — k., auju 1 rub. 80 kap. lihš — k., par puhru. Puhs fweeschu milu 5 r. — l. rudu milu 2 r. 80 k. lihš — kap., bihdeletu rudu milu — r. — k., meeschu putraimu 4 r. 60 k. lihš 5 r. — k., grisku putraimu 3 r. 40 k. lihš 4 r. — k., auju putraimu 5 r. — r., grubbu putraimu — r. — k., sirnu 4 r. 25 k. lihš — r. — l., tartuppeku 1 r. 35 k. lihš 75 k. Pohds fweesta 5 r. — l. lihš 5 r. 50 k. Muzza fahls: far-lana 6 rub. 25 k., balta rupja 6 rub. — kap. smalla — rub. — l., al-mena fahls — rub. — kap. — Sikkas lajdu muzzā 9 rub. 50 k., eglu muzzā 9 rub. — kap.

Kaudas irguš. Walis banka billetes 91 rub., Wi. f. usfal-lamas kihu-grahmatas 100 rubl., neusjallamas — rubl., Rihgas kihu-grahmatas 90 rub., Kursemes usfallamas kihu-grahmatas 97 rub., 5 procentu usdemu billetes no pirmas leeneschanaš 172 rub., no ohtras leeneschanaš 167 rub. un Rihgas-Dinaburgas die-lu-jetta atjias 125 rub.

Lihš 9ru Mai pee Rihgas amahfuschi 551 luggi 144 struhgas, un 331 luggi aiskahjuschi.

No geniures atwehlehtis.

Rihgā, 9. Mai 1869

Atbildedams redaktehrs A. Leitān.

Tenardins un Zeelawites glahbejs.

(Statt. Nr. 16.)

Tenardina drohschiba zaur to bij iszehlfusees, ka nu tas zetturtais, jau fenn no wiinna sagaidihts beedris, eenahza istaba. Tas par wisseem bija tas stiprakais un tas niknakais, us ko Tenardins wiss-wairat' patahwahs. Winsch tapat ka tee zitte 3 bij pahrgchrbees.

„Wai wiss fataisihst?“ ta Tenardins to jaunpeenahzeju praffija.

„Wiss gattaws!“ ta tas peenahzejs.

„Wai fuhrmanis irr nahburga eela, noliktâ weeta, ta ka to katurreis tublit warram dabbuht, kad wai-jadjehs?“ ta Tenardins.

„Fuhrmanis gaid' noliktâ weeta.“ Ta wihrs.

„Un wai muhsu wahgi eejuhgti?“ ta Tenardins.

„Ja, gan! wahgi eejuhgti.“ Ta wihrs.

„Ar diweem sirgeem?“ Ta Tenardins.

„Ar diweem stipreem sirgem.“ Ta wihrs.

„Un wahgi gaid', tur fur esmu fazzijis?“ Ta Tenardins.

„Wiss idarrihts, ka effi fazzijis.“ Ta wihrs.

„Tas irr labbi.“ Ta Tenardins.

Baltinsch bij gauschi bahls palizzis. Winsch apfehra, kahda flajda bija krittis. Winsch apskattija wissu usmannigi, istabu un zilweks, bet no bailehm nelo pee wiinna newarreja manniht. Winsch no galda sewim weenu walli bij pataisijis. Tas pat wihrs, kas lihds schim ka wezs, nespehzigis zilweks bij isskattijees, peepeschi par spehka wihru bij palizzis un ka laikam spehka wihrs ar rohlu sagrahba to smaggo krehstu, kas nebija nekahds smahdejams farra eerohziis.

Tee zilweki ar melneem waigeem no tabm dselses leetahm, kas kaktâ gulleja, un ko jau wairat' reishahm esmu peeminnejis, katrs kahdu gabbalu bij panehmuschi un fastahjabs preelisch durwim. Neweens nefazzija ne wahrda. Tas wezzajs gultâ bij palizzis un til ween atwehra azzis. Tenardina feewa wiinam lihdsjabs sehdeja.

Kad Tenardins sawu runnu ar to jaunpeenahzeju bija beidjis, tad Baltinam peegreesdamees ohtr'lahrt praffija: „Wai manni wairs nepasihst?“

Baltinsch wiinam taisni azzis skattija un fazzija:

„Ne, es Suhz nepasihstu.“

Nu Tenardins peegahja pee galda un sawu niknu un nejauku waigu tuwoja Baltina meera pilnai feijai. Baltinsch ne sohlu neatkaphahs. Tenardins schinnt brihdi lihdsinajahs mescha swehram, kas taisahs pee lohshanas. Winsch brehza:

„Mannim nau Schondriu wahrda, bet Tenardins! Es esmu tas trakteerneeks no Monfermeljes! Wai dsirdat? Tenardins! Wai manni wehl nepasihst?“

Peere Baltinam drusku nosarka, bet winsch ar meerigu un drohschu balfi fazzija:

„Mannim pee Sums nekahdas dalkas nau. Es Suhz nepasihstu.“

Tenardins palikka traks ais dusmahm. Winsch galda preelischâ ahstreem sohteem apfahrt skrehja, is-splahwa un brehza:

„Ah! tad taf beidsiht tewi rohka dabbuju, tewi, lella schkiakotaju! Ah! tu manni wairs nepasihsti? Tu laikam gan pee mannim Monfermelje ne-effi nahjis astonus gaddus atpalkat, seemas swehtos 1823? Tu laikam gan ne-effi mums to Zeelawiti sadjis un aisweddis? — Ah, tu manni wairs nepasihsti? Bet es tewi gan pasihstu. Es tewi tuh-lit esmu pasinnis, til ko sawu purnu schè effi eebah-sis. Ah, nu tew jamahjabs, kas tas irr: sweschu lauschu mahjas eelihst un tohs peewilt. Pagg', pagg'! Es tewi! Gohdigeem laudim wiinam maises pelnitaju nemt un tohs mescha ar nuhju apdrau-deht! Demini welli! Un kad tee laudis pohsta gah-jusch, tad wiinneem wezzus swahrkus atnest un tohs ar gultas dekkeem sehchoht! Kad tu isputtetu, wezzais pliffadidhis! Behrnu saglis!“

Tè winsch apstahjabs un ar duhri us galdu fita un tad atkal no jauna nekehdsigi wahrdi it ka pluhdi is wiinna muttes gahjabs:

„Nudee, Suhz toreij Monfermelje manni effat isschbojuschi. Suhz effat wissas mannas nelaimes fakne! Zeelawite laikam peederreja baggateem zilwe-keem, no kurreem es naudas papilnam buhtu dab-bujis, ta ka es wissu muhschu pilniba buhtu war-rejis dsihwoht. — Toreis kad mums Zeelawiti no-wihlahrt, tad Suhz bijahrt tas stiprakais. Sums jau nuhja bij rohka. Bet nu es esmu tas stiprakais. Schorihrt es Sums rohkas esmu laisijis. Taggad, wakkara, es tewim firdi ehdischu!“

Tè Tenardins apluffa, tadeht ka peeluffa. Azzis wiinam spihdeja no nejauka preeka, no ta preeka, kas ihstischam irr, kad kahju us Goliata galwu leek, — no ta preeka, kas mescha takkam irr, kad eefahl fapleht wahju mescha wehrsi, kas mirdams wairs newarr prettiturretees, bet kas tomehr wehl dsihws deesgan, ka lakka kohdumu warr manniht.

Baltinsch atbildeja: „Es nesinnu, ko runnajat. Laikam manni par zittu zilweku turrat. Es esmu nabbaga wihrs. Mannim nekahdas baggatibas nau. Es Suhz nepasihstu.“

„Ah!“ — ta Tenardins brehza — „Suhz pee ta pastahwat? Suhz neatminnatees? Suhz nesin-nat wis, kas es esmu?“

„Kas Suhz effat, to nu gan redsu. Suhz effat weens laupitajs.“ Ta Baltinsch fazzija.

Kad Baltinsch to wahrdu „laupitajs“ fazzija, tad Tenardina feewa lehza no gultas un Baltinam gribbeja mattos kertees. Bet wihrs nekahwa.

„Laupitajs! Ja, ja! ta Suhz muhs sauzat, Suhz baggatee! Taisniba gan, es bankrutte esmu krittis, mannim jaslshpjabs, mannim naudas nau, mannim

maises nau, es esmu laupitajs! Es trihs deenas ne-esmu ehdis. Es esmu laupitajs. Ab! Sums irr watteretece pahrweltami fwahrki uu kad gribbat sinnabt, zil aufsts tas laiks irr, tad pee aufstuma rahditaja cita! Suhš ehdat sakus siraus un kirschu ohgas ap seemas fwehtkeem! Un Suhš, Suhš nahkat muhsu allās un muhs par laupitajeem fauzat! Bet mehs Sums rahdisim! Mehs Suhš ehdisim! Mehs Suhš norihsim!

„Un ko Sums wehl fazzischi: es nekahds greis-azzis ne-esmu! Es ne-esmu tahds wihrs, ka wahrdu neweens nesinn un kas behrnus pa mahjam sohgl!“

„Un kad es Sums nu wissu to esmu issfaidrojis, tad beigsim farwu runnu. Mannim waijaga nau-das! Mannim waijaga dauds naudas! Mannim waijaga warren dauds naudas! Ja to nedabbuju, tad temi fatreefschu un isdeldeschu!“

Wehl Tenardins schohs wahrduš nebij issfazzijis, kad Baltinich peepeschi krehslu ar kahju un galdu ar rohku atpakkat grubda un ar weenu paschu lez-zeenu pee lohga bija. Weenā azzumirkli winsch lohgu attaisija un pahri kahpa.

Bet tas nabbadsinam neko nelihdseja. Tee wihri ar melneem waigeem itt ahtri peesfrehja, to sakebra un istabā atpakkat wedda. Tenardina seewa winnam mattōs bij fehrušees.

No ta trohsna tas wezzais, kas gultā bija un kas islikahs peedsehris, usmohdahs, kehra ahmuri rohtā, ko par Baltina galwu wihzinaja.

Bet Tenardins nekahwa, fazzidams: „Nenosittat winnu!“

Breesmiga kauschanahs nu iszeblahs starp Baltina un starp teem slepaweem. Tahdas leetas aprakstibt un tahdas leetas lassibt gan rehti ween kahdam patiks. Tapedz ihfi ween fazzischi, ka Baltinisch pehz wihrischkigas prettiturreschanahs tikka pahrwahrehts un us weenu no tahm gultahm mehts.

„Zaurmeklejat winnam keshas!“ Tā Tenardins.

Laupitaji paklausija, bet pee Baltina neko neatradda, kā naudas mazziau ar 6 rubleem un schnuddohki.“

Tenardins schnuddohki eebahsa keshā.

„Kā? Wai winnam nau keshas grahmatas?“

Tā fazzidams Tenardins gabja weenā istabas faktā un atneffa strikkus.

„Peeseeneet winnu pee gultas kahjas!“ Un ee-wehrodams, ka tas wezzais firmais laupitajs us grihdu gulleja, kur bija nokrittis, no Baltina ruhres trahpihts, un ka nemaj nekusteja, tad Tenardins prašija: „Wai winsch nomirris?“

Tee zitte atbildeja, ka tik ween peedsehris effohht.

„Nu tad aisslaufat winnu kahdā faktā!“ Tā Tenardins.

Diwi beedri to wezzo ar kahju eegrubda faktā.

Tee laupitaji Baltinu kreetni peesfehja, tahdā wihse, ka ir peeseets palikka stahwoht. Ta gulta bija trahfns tuwumā.

Kad tas peeseefchanas darbs bij isdarrihts, tad

Tenardins panehma krehslu un pasehdahs. Winsch nu to nelaimigo Baltinu sahja sohboht:

„Tas nebij pareisi, ka zaur lohgu gribbejht aisebegt. Suhš fewim kahju buhtu warrejuschi falaušt. Munnašim taggad pilnā meerā. Dsihsim pasaklas. Wispirmat! Suhš luhdsu, scho ohglu pannu apskattibt. Leels kalts tur atrohdašs. Kalts irr farkans. Tahds farkans kalts irr weens derrigs rihts. Kad kahdu lohzekli ar to aisteel ween, tad tas sahp. Es zereju, ka manni nespeediseet, Suhš ar to aistift.“

„Un nu runnašim tahlat“. Munnašim kā draugi. Tas bij aplam, ka pirmit esmu apskaites. Tas arr' nebij pareisi, ka Sums esmu fazzijis, ka mannim warren dauds naudas waijagohht. Sinnams, Suhš gan effat baggati. Bet wai tad baggateem nau sawas waijadsihas? Wai baggati bej naudas warr peetift? Es Suhš negribbu wis pohstibt un par nabbagu darriht. Es esmu pasemmigs wihriisch. Mannim dauds newaijaga. Es buhschu meerā ar 200,000 rubleem.

Suhš redsat, ka nekahds plehsejs ne-esmu. Weens labbdarritajs, kā Suhš, itt labbi weenam nabbaga wihram, kā mannim 200,000 rubtus warr doht. — Suhš arri effat weens prahta wihrs. Suhš labbi apkerseet, ka es scho flasdu esmu jataisijis un schohs zeenijamus beedrus schurp luhdis, ne tadeht ka dserramu naudu no Sums dabbuju, jeb wezzus pahrweltamohs fwahrkus. 200,000 rubki. Ar masak, newarru peetift. Tik ko schi nauda no Suhšu keshas grahmatas mannās rohtās buhs tikufi, tad effat drohschi, ka ne matta gals Sums netiks aistiks.

„Suhš fazziseet: Mannim nau 200,000 rubki pee fewis. Es arri to nepagehru. Effat tik labbi un rakstat tik ween, ko Sums disteereschu.“

To fazzidams Tenardins to galdu peegrubda Baltinam tuwu klahht un panehma tinti, spalwu un papihru no schubplahdes, kur nasis spihdeja un schubplahdi atstahja wakkā.

Winsch likka to papihru Baltinam preefschā un fazzija:

„Rakstat!“

„Kā tad man' buhs rakstibt?“ — tā Baltinisch — „es jau esmu peeseets.“

„Suhšu taisniba!“ — tā Tenardins.

Un beedreem peegreesdamees:

„Attaisat winnam to labbo rohku!“

Kad Baltina labba rohka bij wakkā, tad Tenardins winnam pasuceesja spalwu.

„Nemmat wehrā,“ — tā Tenardins — „ka muhsu naggōs effat, ka neweens Suhš no teijenes newarr atpestibt un ka mannim gaušchi sचेhl buhtu, ja mannim ar bahrsibu Sums waijadsetu usbrukt. Es nesinnu ne Suhšu wahrdu, ne Suhšu addressi, bet es Sums salku flaidri, ka Suhš sche palikseet peeseeti, libds kamehr tas zilweks buhs atpakkat nahzis, kas Suhšu grahmatu aijnefihš. Es nu disteereschu.“

Baltinſch panehma ſpawu.

Tenardins eefabja diſteerecht: „Miſtals behrns! Nahz tublit ſchurp: Man' tewis waijaga. Tas zilweks, kas tewim ſcho grahmatu eedohs, tewi mannim peeweddihs. Es tewis gaidu. Nahz drohſchi!“

„Un nu, rakſtat ſawu wahrdu appaſchâ. Kâ Sums irr wahrâ?“

„Baltinſch irr mans wahrds.“ Tâ wihrs atbildeja.

„Un nu rakſtat adreſſi,“ — tâ Tenardins —

„Baltina preilenci. Es ſinnu, ka uctabtu no ſcheijenes dſihwojat bet es neſinnu, kurrâ eelâ. Es zerreju, ka riſtigu adreſſi rakſtifeet. Rakſtat!“

Baltinſch palikka kahdu brihdi dohmigs un tad rakſtija.

„Baltina preilenci, pee Baltin lunga, maſâ ſmilſchu celâ, Nr. 17.“

Tenardins ſagrahba ahtri to grahmatu un brehza:

„Seewa!“

Tenardina ſeewa atſkrebja.

„Tâ ta grahmata.“ Tâ Tenardins. „Tu ſinni kas tew jadarra. Fuhrmanis leiſâ gaid'. Brauz tublit un nahz ahtri atpakkat. Nepamett to grahmatu! Uvdohma, ka ta 200,000 rubtus ſwerr!“

„Nebihſtees ne kâ!“ Tâ Tenardina ſeewa. „Gan to labbi glabbafchu!“

Wehl minute nebij pagahjuſi, kad jau fuhrmanis ar ſeewu lehſchôs bij aiſbraufuſchi.

„Rabbi“ — tâ Tenardins — „ja tâ lehſchôs laidihſ, tad par 3 weerendel ſtundahm atpakkat buhs.“

Iſtabâ beſ Tenardina un Baltina tiſ ween tee laupitaji palikka. Winni meerigi gaidija. Tenardins ſewim kahjas pee krahnſ ſildija. Baltinſch nekufſteja. Wella lehruma weetâ taggad pilns meers iſtabâ waldija.

Bits nekahds trohſnis nebij dſirdams, kâ ta peeſehruſcha firma laupitaja dwaſchas wilkſchana.

(Us preiſchu beigums.)

Lehrpata.

Maſ gan laikam buhs to pilſehtu, kas tiſ dauds gruhthumus zeetufſchas kâ muſſu maſa Lehrpata. Sla-wehts Deews! kamehr Wiſſemme ſemm Kreewu Keiſaru waldiſchanas tiſkuſi, no ta laika Wiſſemneekcem meers un labklabſchana atſehluſi. Tomehr Kreewu waldiſchanas eefahumâ daſch gruhthums bij jazeeſch, ihpaſchi Lehrpatai.

7. Junijâ 1705 Lehrpata padewahs Kreeweem un Sweedri aiſgahja. Lehrpatai no Kreewu puſſes tiſka apoſhlihts un apoſtprinahs, ka Kreewi neko ne aiſtiſchoht, ne Lehrpateſchu tiſzibu, ne winnu wallodu, ne winnu brihweſtibas.

Nu Lehrpata preezajahs un drohſchi zerreja, ka ſemm ſtipra Kreewu Keiſara waldiſchanas wiſſahm breeſmahm un behdahm nu buhſchoht gals. Un

Lehrpataſ zerriba arri nebij welti. Tiſ ween paſchâ eefahumâ Lehrpatai tahda pahrbauſchana un tahds kruſts bij jazeeſch kâ muſſcham wehl nebij redſejuſi. Kaddus gaddus pehz Lehrpataſ uſwahreſchanas Kreewu augſtaſais wirſneeks Lehrpata, Marſchkins wahrâ, tahdu ſinnu dabbuja, ka pilſehtneeki ar Sweedreem wehl draudſibu turroht. Tanni laikâ Ottepâ mahzitajs Adrians Wirgins, kas wezzo derribu Iggaunu wallodâ bij pahrtulfojis, uſ Lehrpatai bija behdſis. Mahzitajam par ſchwahgeri bija tas Sweedru kapteins Krihgs. Schim kapteinam neween mahzitajs, bet arri daſchi Lehrpateſchi grahmataſ bij laiduſchi un no winna grahmataſ dabbujuſchi.

To nu gan drohſchi warr tiſzeht, ka Wirgins nau nekahds nodewejs bijis. Lai nu gan winnam nekahdu wainu newarreja uſrahdiht, tad tomehr pa-preeſch tiſka mohzihts un tad 27. Julijâ 1706 winnam galwa nozirſta. Marſchkins, kâ leekahs, Keiſaram par ſcho leetu ſinnu laidis un Peteris Janwari 1708 pawehleja, lai wiſſus pilſehtas muhrus, tohrnus un walnus noahroht un wiſſus ee-dſihwotajus uſ Kreewu ſemmi aiſweddoht.

Peteris ap to laiku bihjahs, ka Sweedri atkal no jauna Wiſſemne eelaufſchotees un tapehz wiſſai Sweedru ſabedroſchanaſ ar Lehrpateſcheem ſtipri prettiturrejahs. Tâ ſchi bahrga pawehleſchana iſſkaidrojama. To eeſch zittahm leetahm Peteris prett Wiſſemmi itt nemaſ bahrgs nau iſturrejees, bet turpretti ittin miſhligſ un laipnigs. —

9. Februari mahzitajeem tahda pawehleſchana no kanzeles bij jaſluddina: Wiſſem Lehrpataſ eedſihwotajeem aſtonu deenu laikâ ſawas mahjas buhſchoht pahroht un uſ Kreewu ſemmi aiſeet. Katram weeni jeb diwi wejumi, ne wairaf', preeſch mantu aiſweſchanaſ tiſka wehleti. Kreewu ſemne winncem zittas mahjas un uſturreſchanu eerahdiſchoht.

Kad ſchi pawehleſchana tiſka preeſchâ laſſita, tad wiſſi breeſmigi ſahza raudahſ waimanahſ. Wiſſa luhgſchana bij welta. Uſ aiſeeſchanaſ bij jaſataiſahs. Katrs gan ſinnams ſawas mantas warreja pahroht. Bet no kurreenes tad tee pirzeji warreja nahſt, kad wiſſem bij ja-aiſeet? Saldati un zilweki no ſemmehm mahjas rihtus un mahjas par deſmito, neretti arri par ſinto wehrtibas dattu pirka. Weidſohſt neweens neko wairſ negribbeja maſſahſ. Wiſſi zerreja, wiſſu par welti dabbuhſ, kad Lehrpateſchi buhs aiſgahjuſchi. 19. Februari gandrihi wiſſi birgeri pee ſwehta walkarinaa gahja. Ta bija ſahpiga ſchkirſchanahs. Jaſchkirrahſ bija no tehwiſchſas un no baſnizas. Jaſchkirrahſ arri bija weeneem no ohtreem. To wiſſi uſ weenu weetu jau netikka weſti, bet iſkaiſti, ſweſchas tautas ſtarpâ, kurrâi ſweſchas eerahſchas, ſweſcha walloda un ſweſcha tiſziba bija.

Aiſeeſchanaſ deenâ, 18. Februari, bij breeſmigs aukſtums. Tomehr wiſſem bij ja-aiſeet, jauncem

un wezzeem, baggateem un nabbageem, wesseleem un wahjeem. Katrs ar sawahm wißslabbakahm mantahm uß wahgeem un lammanahm tillä sapallabts un tä tab wiñni fehkihras, raudadami un waimanadami. Preeßch aiseeßchanas katrs ar wahrdu tillä uffaukts. Tä aiseeßchana sahjabs no pascha rihta. Bet pullstems jau bij desmit, kad pehdejas kammanas pilssehtu atstahja. Kreewi tad ar leeleem gabbaleem schahwa! muhrus, tohrnus un waläus noahrdija un wißas mahjas sadedsinaja. To isdarrijuschi Kreewu saldäti scho pelnu kaudsi atstahja un uß zittu puffi dewahs.

Gaddi pagahja, kamehr ta pelnu kaudse, fo Kreewi 1707 bij atstahjuschi, atkal atdsihwinajahs. Januari 1714 Keisars Peteris peeminneja tohs nelaimigohs Lehrpatas birgerus, kas uß Kreewu semmi, wißswairaf' uß Wologdas gubernu, bija aißwesti tikfuschy. Wißsch teem pakahwa, atpaktat greeßtees uß tehwißschu. Stary teem pirmeem, kas uß mahju steidjahs, bij tas mahzitajs Sahnis Indrikis Grotjans. Ottepä draudses basnizas grammatä schis ustizzams gans wißu usrakstijis, lä winnam sweßchumä klahjees un lä atkal pahnahjis. Weens fehkesteris mahzitaja behdigo un grubto likteni apdscedaja Jggannu gaudu dseesmä, fo mahzitajs arri basnizas grammatä eerakstijis. Schinni dseesmä to abbeju Lehrpatas rahstings Kropa un Morsina behdigs gals teek apdscedabts, lä arri Ottepä mahzitaja Adriana Wirgina nahwe, fo jau fennaf' tillam peeminnejuschi.

Februari 1714 Grotjans ar kahdu Lehrpatas birgeru pulzinu no Wologdas bij fehkihrees un 22. Merzi Narwas pilssehtä atnahjis. Të par wirswaldineeku tas pats Narischkins bija, kas agraf Lehrpatas bija par pawehletaju. Wißsch reisneekus apturreja un teem fazzija, lai wehl kahdu laifu paleeßht Narwä. To Lehrpata effoht alminu kaudse, fur nikni swehri un tichuhßkas ween dsihwojoht. Grotjans Narischkinu labbi pasinna un no winna to kauschannu dabujaja, tuhlic tabtal' uß Widsemmi reisoh. Pehz kahdahm neddetahm Grotjans atnahja Lehrpatä. Muischneeku beedriba paschulair' të bij sapulzejusces un landagu curreja. Muischneeki mahzitaju luhdja, lai spreddiki turroht. Mahzitajs to labpraht darrija. Bet kad Lehrpatä nebij ne basnizas ne mahjas preeßch mahzitaja un kad Ottepä draudse winnu luhdja, lai pee winneem nahkoht par mahzitaju, tad Grotjans uß Ottepä gahja, fur arri lihß nahwei, 1718. gaddä, palikka.

Ar laifu tee birgeri, kas wehl bij atlikfuschy, fassijahs Lehrpatä. Pawaffara 1715 ahrpilssehtä masas lohka mahjinäs sahja buhweht. Deewa wahrous noturreja schuhni, kamehr 1719 ta ispohstita Sahna basniza atkal tillä atjaunota. Nabbageem birgereem naudas truhka. Tadeht dahwanas lassija Widsemme un Wahsemme. Pats Kei-

sars Pehteris dewa 100 dukatus un Nehweles rahstteefa 43 dalderus.

Gandrihs wißas mahjas toreis ar salmeem bij jumtas un stursteau mas ween redseja. Trihs gaddus Lehrpatas draudse bij bes dwehseles ganna un nahburgu mahzitaji Deewa wahrdus turreja. Aprili 1718 rahstteefa par mahzitaju aizinaja Sehfabu Wildbergu un tam par gaddu apsohlija 80 dalderus, turklaht winnam peefohdinaja, lai swehtischanas wahrdus nesakhoht wis no kanzeles, bet no altara.

(Uß preeßchu beigums).

Pehz spreedumcem.

Ne fenn Amerikä, Mongomeri pilssehtä, bija nehgeru missijones beedribas sapulzinaschana. Schee Nehgeri nebij wis wehrgi, bet brihwneeki un ne badda zeeteji, bet turrigi. Të nu 3 spreedumi tillä spreeßti:

- 1) mehß dohsim naudas preeßch paganeem;
- 2) mehß dohsim katrs zik spehjam;
- 3) mehß dohsim labpraht.

Kad schee 3 spreedumi no wißeem Nehgercem bij peenemti, tad weens preeßschneeks panehma spalwu un tinti un tahs dahwanas peefihmeja.

Weens pehz ohtra peegahja pee galda un sawas dahwanas dewa, weens wairaf', ohtrs masaf'.

Stary dewejeem arri wezs Nehgeris atraddahs, kas weens pats gandrihs tik pat baggats bija, lä wißi zitti lohpa. Wißsch weenu it masu dahwaninu uß galdu likka. Nemmat sawu naudu atpaktal. Tä gan saeet ar mußsu pirmo spreedumu, bet ne ar ohthro."

Tas wezs baggats wihrs panehma sawu naudu un gauschi faihdsis atkal gahja uß sawu weetu.

Kad nu redseja, ka wißi pehz speßschanas dewa, tad wißsch kaunejahs un ohtreis nahkdams leelu naudas gabbalu uß galdu metta, fazzidams:

"Të irr, wai nu buhs deesgan? Seh wehl wairaf' jadohd?" Tä nauda ar tahdu reebumu tillä dohta, ka preeßschneeks winnam to atpaktal dewa ar scheem wahrdeem: "Tä nau pareisi. Suhßu naudas dohschana gan saeet ar mußsu pirmo un ohthro spreedumu, bet ne ar trescho."

Wehl kahdu laifu wezs Nehgeris sawä weetä fehdeja, warren apflaitees, kamehr gandrihs wißi zitti bij aißgahjuschi. Weidsoht tas labbais gars tal to kauno bij pahrspehjis. Wißsch peegahja ar laipnigu waigu un leelu naudu likka uß galdu.

"Tä irr pareisi," — tä preeßschneeks teija — "nu wißus trihs spreedumus effat peepildijuschy."

Atbildedams redaktehrs A. Leitan.

No Benjures atwehsehts.

Mihä, 8. Mai 1869.

Tricketis un dabujams pee bilßchu un grammatu-tricketaja Ern st Plates, Mihä pee Pehtera-basnizas.